

Maksātspējas kontroles dienests

**Maksātspējas kontroles dienesta
2018. gada ziņojums**

Rīga, 2019

Saturs

Ievadvārdi	3
1. Administratoru kvalifikācijas kontrole	4
1.1. Administratora kvalifikācijas eksāmena organizēšana un tā norises nodrošināšana, administratora iecelšana amatā.	4
1.2. Administratora eksāmena organizēšana un tā norises nodrošināšana, administratora iecelšana amatā.	6
1.3. Administratora amata darbības apturēšana, atstādināšana no administratora amata, atbrīvošana un atcelšana no administratora amata, administratora sertifikāta darbības apturēšana, izbeigšana.	6
1.4. Ziņu pieejamības nodrošināšana ierakstu izdarīšanai maksātnespējas reģistrā.	7
1.5. Disciplinārlietu ierosināšana un disciplinārlietu komisijas darba nodrošināšana.	7
2. Administratoru rīcības un maksātnespējas procesa norises likumības kontrole.....	8
2.1. Preventīvie uzraudzības pasākumi	8
2.2. Sūdzību izskatīšana.....	11
2.3. Pārbaudes administratoru prakses vietā	13
2.4. Administratīvo pārkāpumu lietas	16
2.4.1. Administratīvo pārkāpumu lietu izskatīšana	16
2.4.2. Pieņemto lēmumu pārsūdzēšana	18
3. Sadarbība ar tiesībsargājošām iestādēm un sabiedrības informēšana	21
3.1. Sadarbība ar tiesībsargājošām iestādēm un Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroju	21
3.2. Sabiedrības informēšanas pasākumi	21
4. Maksātnespējas procesa nodrošināšana	23
4.1. Darbinieku prasījumu apmierināšana	23
4.2. Maksātnespējas procesa depozīts.....	23
4.3. Maksātnespējas kontroles dienesta kreditora tiesību īstenošana	24
5. EMUS	26
6. Rezultatīvie rādītāji.....	28
Maksātnespējas kontroles dienesta prioritātes 2019. gadā	32

Ievadvārdi

Maksātspējas kontroles dienestam 2018. gads ir bijis ļoti dinamisks – stiprinot 2017. gadā ieviestos uzraudzības instrumentus (eksaminācijas un pārbažu maksātspējas procesa administratora prakses vietā) un ieviešot jaunus risinājumus caurspīdīga maksātspējas procesa nodrošināšanai.

Turpinot ievieš Maksātspējas politikas attīstības pamatnostādnes 2016. - 2020. gadam un Maksātspējas likumā paredzēto, tika turpināta kvalifikācijas eksāmenu organizēšana un pārbažu maksātspējas procesa administratora prakses vietā īstenošana, īpašu uzmanību pievēršot maksātspējas procesa izmaksām.

Izvirzot 2018. gada darbības prioritātes, Maksātspējas kontroles dienests līdzās efektīvai uzraudzības pasākumu īstenošanas nodrošināšanai īpašu uzmanību veltīja Elektroniskās maksātspējas uzskaites sistēmas (turpmāk – EMUS) ieviešanai un attīstībai sadarbībā ar Tiesu administrāciju. Nebūs pārspīlēti teikt, ka 2018. gads Maksātspējas kontroles dienestam ir bijis EMUS gads, apzinoties šā projekta nozīmi caurspīdīga maksātspējas procesa nodrošināšanai un, kas ir ne mazāk svarīgi, dotos balstītu lēmumu pieņemšanai par nepieciešamajiem uzlabojumiem procesa efektivitātes paaugstināšanai. Esam pārliecināti, ka, attīstot EMUS, ir iespējams ievērojami uzlabot informācijas par maksātspējas procesu kvalitāti un pieejamību, tādējādi sekmējot pamatotu lēmumu pieņemšanu gan katrā konkrētā maksātspējas procesā, gan jautājumos, kas ir būtiski nozarei kopumā.

Jāatzīst, ka jebkuras jaunas sistēmas izstrāde un ieviešana ir liels izaicinājums visām iesaistītajām pusēm, tostarp sistēmas lietotājiem, tāpēc vēlamies teikt paldies administratoriem, kuri sniedz savu ieguldījumu EMUS ieviešanas procesā. Jāatceras, ka ieguldījums, ko šodien sniedzam procesu modernizācijā, nākotnē ļaus novērtēt ieguvumu, ko tā sniedz.

Jānorāda, ka 2018. gadā Maksātspējas kontroles dienestam bija iespēja piedalīties Tiesu administrācijas projekta "Justīcija attīstībai" ietvarā veiktajā maksātspējas sistēmas novērtējumā. Šā projekta ietvaros tika gūtas atziņas par datu apkopošanas procesu, kas izmantotas, lai uzlabotu Maksātspējas kontroles dienesta ziņojumā sniegto datu kvalitāti.

Vienlaikus 2018. gadā Maksātspējas kontroles dienests pasūtīja divu pētījumu – par tiesiskās aizsardzības procesa efektivitāti un fiziskās personas maksātspējas procesa problēmjautājumiem – veikšanu. Pētījumu rezultātā iegūtā informācija būs noderīga gan nozares profesionāļiem, ceļā uz labāku regulējumu un tā piemērošanas praksi, gan jebkurai ieinteresētai personai, lai veidotu izpratni par tiesiskās aizsardzības procesu un fiziskās personas maksātspējas procesu.

Maksātspējas kontroles dienesta direktore

Baiba Banga

1. Administratoru kvalifikācijas kontrole

Ministru kabinets 2016. gada 6. septembrī atbalstīja Maksātnešpējas politikas attīstības pamatnostādnes 2016. - 2020. gadam (atbalstītas ar Ministru kabineta 2016. gada 21. septembra rīkojumu Nr. 527 "Par Maksātnešpējas politikas attīstības pamatnostādņēm 2016. - 2020. gadam un to īstenošanas plānu") (turpmāk – Pamatnostādnes).

Pamatnostādnes un Maksātnešpējas likums paredz kompleksu risinājumu maksātnešpējas procesa administratora (turpmāk – administratora) darbības un maksātnešpējas procesa norises likumības kontroles efektivitātes paaugstināšanai. Maksātnešpējas norises efektivitāte ietekmē tautsaimniecību, un ir viens no uzņēmējdarbības vidi veidojošajiem un starptautiski vērtētiem elementiem. Kārtība, kādā persona ienāk administratora profesijā, ir būtiska administratora darbības un maksātnešpējas procesa norises likumības kontroles procesa sastāvdaļa.

Ar Saeimā 2016. gada 22. decembrī pieņemto likumu "Grozījumi Maksātnešpējas likumā" tika veikta administratoru profesijas reforma. Lai stiprinātu administratoru profesiju un nodrošinātu, ka administratora profesijā strādā augsti kvalificēti profesionāļi, tika mainīts administratora profesijas tiesiskais regulējums, nosakot, ka, sākot ar 2017. gada 6. janvāri administratorus amatā ieceļ tiešās valsts pārvaldes iestādes – Maksātnešpējas kontroles dienesta – direktors pēc administratora eksāmena vai administratora kvalifikācijas eksāmena nokārtošanas.

Saskaņā ar Maksātnešpējas likuma 174.¹ panta 8. punktu Maksātnešpējas kontroles dienests organizē administratora eksāmenu un kvalifikācijas eksāmenu. Atbilstoši Ministru kabineta 2017. gada 30. maija noteikumu Nr. 288 "Maksātnešpējas procesa administratora pretendentu apmācības, eksaminācijas kārtība, eksaminācijas komisijas darbības kārtība un maksātnešpējas procesa administratoru amatā iecelšanas, atbrīvošanas, atcelšanas un atstādināšanas no amata un amata darbības apturēšanas kārtība" (turpmāk – Ministru kabineta noteikumi Nr. 288) 5. punktam administratora eksāmenu organizē ne retāk kā reizi divos gados. Pretendenta zināšanas un prasmes pārbauda neatkarīga eksaminācijas komisija. Savukārt pēc iecelšanas amatā administrators reizi divos gados kārtu kvalifikācijas eksāmenu.

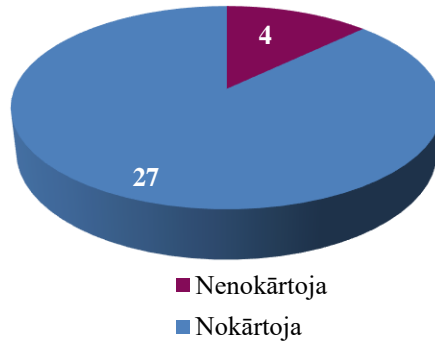
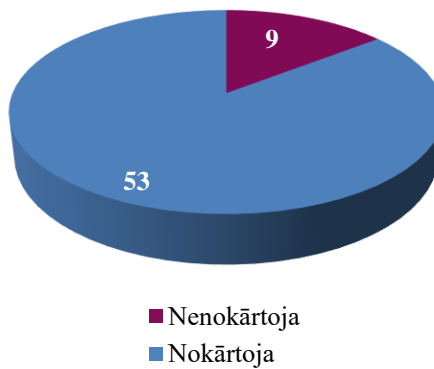
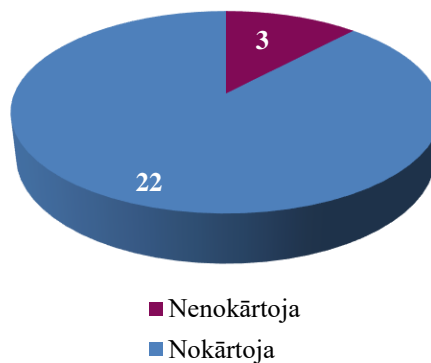
Vienlaikus, lai nodrošinātu tiesisko paļāvību un noteiktā regulējuma efektīvu piemērošanu, Maksātnešpējas likumā ietverti pārejas noteikumi, paredzot pakāpenisku tajā noteiktā regulējuma piemērošanas uzsākšanu attiecībā uz sertificētajiem administratoriem. Proti, atbilstoši Maksātnešpējas likuma pārejas noteikumu 35. un 39. punktam administratoriem pēc sertifikāta derīguma termiņa beigām vai sertifikāta darbības apturēšanas termiņa beigām ir pienākums kārtot kvalifikācijas eksāmenu tuvākajā tā rīkošanas reizē. Ja administrators kvalifikācijas eksāmenu nekārto vai kārtu, bet saņem negatīvu vērtējumu, viņš zaudē tiesības pildīt administratora pienākumus.

Saistībā ar administratoru kvalifikācijas kontroles funkciju Maksātnešpējas kontroles dienestam ir noteikti turpmāk norādītie uzdevumi.

1.1. Administratora kvalifikācijas eksāmena organizēšana un tā norises nodrošināšana, administratora iecelšana amatā.

Maksātnešpējas kontroles dienesta rīcībā ir nodoti instrumenti administratora amata darbības kontroles veikšanai. Atbilstoši ierakstiem Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistra vestajā maksātnešpējas reģistrā (turpmāk – maksātnešpējas reģistrs) 2018. gada 1. janvārī bija 255 administratori, savukārt 2018. gada 31. decembrī – 212 administratori. Salīdzinoši, 2017. gada 1. janvārī atbilstoši ierakstiem maksātnešpējas reģistrā bija 312 administratori. Tādējādi, salīdzinot ar 2017. gadu, administratoru skaits ir būtiski samazinājies.

Ziņojuma pārskata periodā ir organizēti trīs administratoru kvalifikācijas eksāmeni – 14. februārī, 6. jūnijā un 12. septembrī. Kopumā kvalifikācijas eksāmenus kārtoja 118 administratori, no kuriem 102 personas eksāmenu nokārtoja un tika ieceltas administratora amatā (skatīt attēlu Nr. 1, attēlu Nr. 2 un attēlu Nr. 3).

*Attēls Nr. 1***2018.gada 14.februāra administratora kvalifikācijas eksāmena rezultāti (kopā 31)***Attēls Nr. 2***2018.gada 6.jūnija administratora kvalifikācijas eksāmena rezultāti (kopā 62)***Attēls Nr. 3***2018.gada 12.septembra administratora kvalifikācijas eksāmena rezultāti (kopā 25)**

1.2. Administratora eksāmena organizēšana un tā norises nodrošināšana, administratora iecelšana amatā.

Maksātspējas kontroles dienests 2018. gada aprīlī organizēja administratora eksāmenu. Lēmumi par atļauju kārtot administratora pretendenta eksāmenu bija pieņemti attiecībā uz 26 personām.

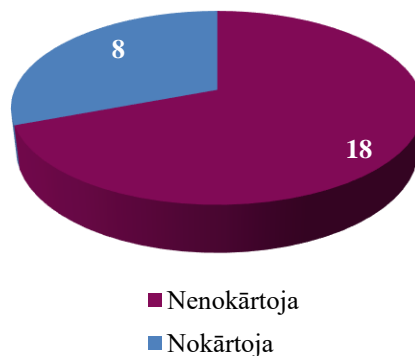
2018. gada 3. aprīlī 26 administratori kārtoja eksāmena pirmo daļu, kuru sekmīgi nokārtoja 13 pretendenti.

No minētajiem 13 administratora pretendentiem eksāmena otro daļu, kas tika rīkota 2018. gada 9. aprīlī, un trešo daļu, kas tika rīkota 2018. gada 10. un 11. aprīlī, nokārtoja astoņas personas.

Līdz ar to administratora pretendenta eksāmenu nokārtoja un amatā tika iecelti astoņi administratori (sk. attēlu Nr. 4).

Attēls Nr. 4

2018.gada aprīlī organizētā administratora pretendenta eksāmena rezultāti (kopā 26)

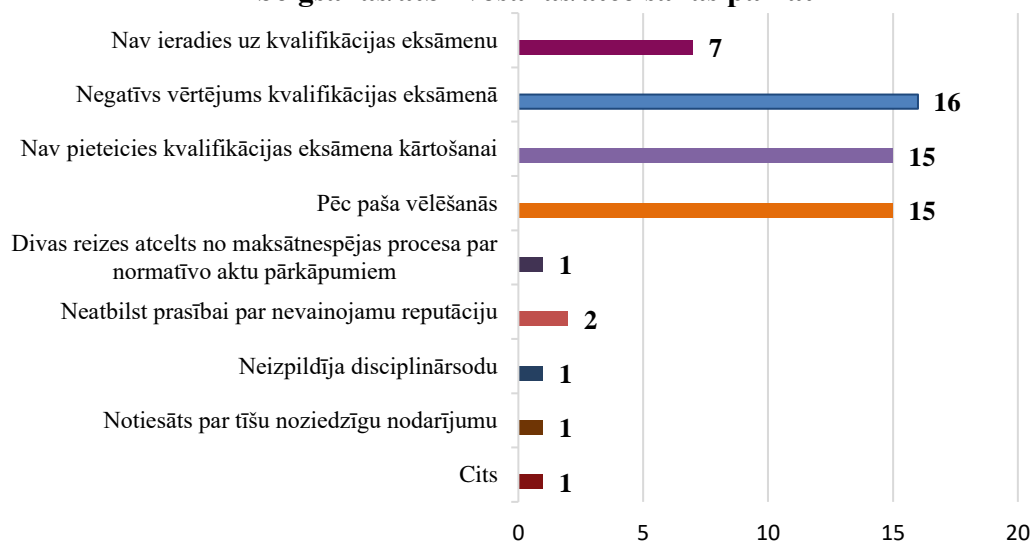

1.3. Administratora amata darbības apturēšana, atstādināšana no administratora amata, atbrīvošana un atcelšana no administratora amata, administratora sertifikāta darbības apturēšana, izbeigšana.

Atbilstoši Maksātspējas likuma regulējumam Maksātspējas kontroles dienesta kompetencē ietilpst arī administratoru atbrīvošana un atcelšana no amata, kā arī atstādināšana no amata darbības veikšanas un amata darbības apturēšana.

Minēto uzdevumu izpildes ievaros Maksātspējas kontroles dienests 2018. gadā izbeidza sertifikāta/amata darbību kopumā 59 administratoriem (sk. attēlu Nr. 5).

Administrators sertifikāta darbības izbeigšanas/atbrīvošanas/atcelšanas pamati

Maksātspējas kontroles dienests 2018. gadā apturēja amata darbību septiņiem administratoriem, savukārt no administratora amata darbības veikšanas atstādināti divi administratori.

1.4. Ziņu pieejamības nodrošināšana ierakstu izdarīšanai maksātspējas reģistrā.

Maksātspējas kontroles dienests 2018. gadā ir iesniedzis 320 pieteikumus par ieraksta izdarīšanu maksātspējas reģistrā, piemēram, par administratora kontaktinformācijas maiņu, kā arī amata darbības apturēšanu, sertifikāta/amata darbības izbeigšanu un administratora iecelšanu amatā.

1.5. Disciplinārlietu ierosināšana un disciplinārlietu komisijas darba nodrošināšana.

Ar Maksātspējas likuma grozījumiem, kas stājās spēkā 2017. gada 6. janvārī, tika ieviests administratoru un tiesiskās aizsardzības procesa (turpmāk – TAP) uzraugošo personu disciplināratbildības institūts, lai veicinātu administratoru un uzraugošo personu apzinīgumu un atbildību amatu pienākumu izpildē. Tika izveidota Disciplinārlietu komisija, kuras mērķis ir nodrošināt administratoru un TAP uzraugošo personu profesionālās darbības kvalitātes kontroli.

Ziņojuma pārskata periodā Maksātspējas kontroles dienests ierosināja un Disciplinārlietu komisija izskatīja vienu disciplinārlietu pret administratoru. Minētā disciplinārlieta tika izbeigta bez disciplinārsoda piemērošanas.

2. Administratoru rīcības un maksātnespējas procesa norises likumības kontrole

Administrators ir persona, kura ieņem centrālo lomu efektīva un likumīga maksātnespējas procesa nodrošināšanā. Līdz ar to, lai veicinātu maksātnespējas procesu efektivitāti, viens no Maksātnespējas kontroles dienesta galvenajiem uzdevumiem ir administratoru rīcības likumības un efektivitātes kontrole.

Administratoru rīcības uzraudzību Maksātnespējas kontroles dienests veic gan preventīvi, gan savas kompetences ietvaros izskatot saņemtās sūdzības. Uzraudzības ietvaros Maksātnespējas kontroles dienests piemēro dažādus instrumentus – kontroles mehānismus, piemēram, detalizētas informācijas par procesu pieprasīšana, kreditoru sapulču apmeklēšana, kā arī pārbaudes administratora un TAP uzraugošās personas prakses vietā (turpmāk – Pārbaude).

2.1. Preventīvie uzraudzības pasākumi

Uzraudzības pasākumu efektivitātes nodrošināšanai 2018. gadā tika pievērsta pastiprināta uzmanība juridisko personu maksātnespējas procesiem un TAP, kuriem ir nozīme komercietiskajā vidē un ekonomikā (kā kritēriji noteikti 2 milj. *euro* apgrozījums pirms procesa pasludināšanas un vismaz 50 darbinieki), kā arī juridisko personu maksātnespējas procesiem, fizisko personu maksātnespējas procesiem un TAP, kuros administratori vai uzraugošās personas pieļāvušas būtiskus normatīvo aktu pārkāpumus, vai arī Maksātnespējas kontroles dienesta rīcībā bija informācija, kas liecināja par nepieciešamību pievērst attiecīgajam procesam pastiprinātu uzmanību.

Kopumā, kā nozīmīgi komercietiskajā vidē un ekonomikā 2018. gadā tika uzraudzīti 134 maksātnespējas procesi un TAP, no kuriem daļā procesu uzraudzības kontroles pasākumi tika turpināti no 2017. gada.

Minēto maksātnespējas procesu uzraudzības kontroles ietvaros administratoriem ir uzlikts pienākums papildus ceturkšņa pārskatiem iesniegt Maksātnespējas kontroles dienestā regulāras ikmēneša atskaites par atsevišķām maksātnespējas procesa vai TAP pozīcijām, lai Maksātnespējas kontroles dienestam savlaicīgi būtu pieejama detalizēta informācija par procesu. Vienlaikus Maksātnespējas kontroles dienests nodrošinājis aktīvu dalību šajos procesos rīkotajās kreditoru sapulcēs, proti, uzraudzības ietvaros apmeklētas 63 kreditoru sapulces.

Īpaši nozīmīgu maksātnespējas procesu un TAP identificēšana tiek veikta reizi ceturksnī. Pārskata periodā 27 no šiem procesiem tika izbeigti ar tiesas lēmumu pēc Maksātnespējas likumā noteikto pasākumu veikšanas. Izvērtējot šā uzraudzības mehānisma efektivitāti var secināt, ka ir lietderīgi turpināt pievērst pastiprinātu uzmanību pēc iepriekš minētajiem kritērijiem identificētajiem procesiem, jo administratori ir pievērsuši lielāku uzmanību saviem administrējamiem procesiem un veikuši aktīvākas darbības, lai nodrošinātu Maksātnespējas likumā noteikto mērķu efektīvāku sasniegšanu, kā rezultātā ir samazinājies šo procesu ilgums un attiecīgi izmaksu apmērs.

Jāatzīmē, ka vienā no identificētajiem procesiem ar Augstākās tiesas lēmumu nolemts atcelt pirmās instances tiesas spriedumu par maksātnespējas procesa pasludināšanu un tiesvedību izbeigt. Savukārt 106 maksātnespējas procesos, kuriem tika pievērsta pastiprināta uzmanība, uzraudzība tiek turpināta, un no administratoriem tiek saņemta ikmēneša informācija par maksātnespējas procesa norisi, tajā skaitā maksātnespējas procesa izmaksām, pieaicinātajiem speciālistiem, noslēgtajiem un lauztajiem līgumiem, veiktajām darbībām saistībā ar parādnieka mantu, uzsāktu tiesvedību un parādu piedziņas pamatotību.

Vienlaikus pastāvīgi tiek veikta uzraugāmo procesu atlase pēc nejaušības principa, uzraugāmo procesu lokā iekļaujot arī citus juridisko personu maksātnespējas procesus, fizisko personu maksātnespējas procesus un TAP. Šiem procesiem tiek piemērota tematiskā

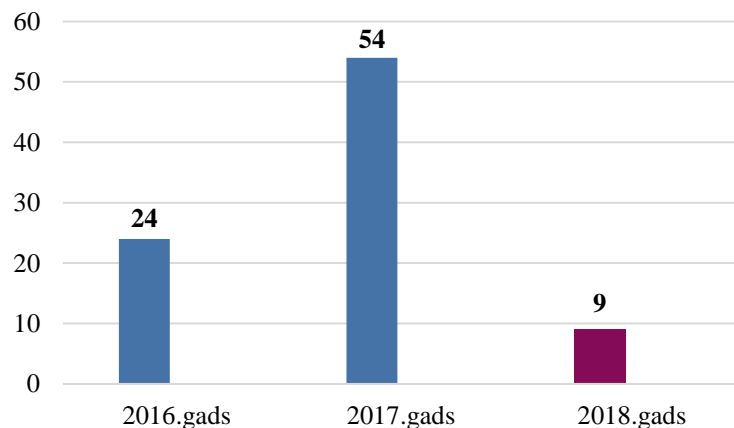
uzraudzība, kad tiek pārbaudītas atsevišķas jomas procesa norisē, vai arī padziļinātā uzraudzība, kad tiek veikta pilna procesa pārbaude.

Īstenojot proaktīvu administratoru uzraudzību, Maksātnespējas kontroles dienests 2018. gadā veica administratoru rīcības atbilstības normatīvo aktu prasībām izvērtēšanu kopumā 432 maksātnespējas procesos un TAP. No minētajiem procesiem 53 gadījumos (12% no pārbaudāmā apjoma) konstatēti iespējami trūkumi administratoru rīcībā, līdz ar to no administratoriem tika pieprasīti paskaidrojumi. Pēc paskaidrojumu izvērtēšanas Maksātnespējas kontroles dienests izbeidz konkrētā procesa uzraudzību gadījumos, ja netiek konstatēti normatīvo aktu pārkāpumi, vai arī lemj par turpmāk piemērojamiem pasākumiem savas kompetences ietvaros, ja administratora rīcība neatbilst normatīvo aktu prasībām.

Pārbaudītajos 432 procesos 2018. gadā kopumā ir pieņemti deviņi lēmumi (2% no pārbaudāmā apjoma) par normatīvo aktu pārkāpumiem administratoru rīcībā (septiņi administratori), kas ir būtisks samazinājums salīdzinājumā ar 2016. gada un 2017. gada apjomu (sk. attēlu Nr. 6). No pieņemtajiem lēmumiem septiņos gadījumos administratoriem uzlikti tiesiskie pienākumi.

Attēls Nr. 6

Lēmumi par administratoru rīcībā konstatētiem pārkāpumiem

Jāvērš uzmanība, ka lēmumu skaita samazināšanās saistāma ar to, ka 2018. gadā Maksātnespējas kontroles dienestā turpināta principa "Konsultē vispirms" ievērošana. Piemērojot "Konsultē vispirms", Maksātnespējas kontroles dienests veic skaidrojošus pasākumus, gadījumā, ja pārkāpums nav atkārtots vai būtisks un administrators nekavējoties to novērš. Vienlaikus jāatzīmē, ka būtisku pārkāpumu gadījumā Maksātnespējas kontroles dienests sagatavo pieteikumu tiesai par administratora atcelšanu par normatīvo aktu pārkāpumiem.

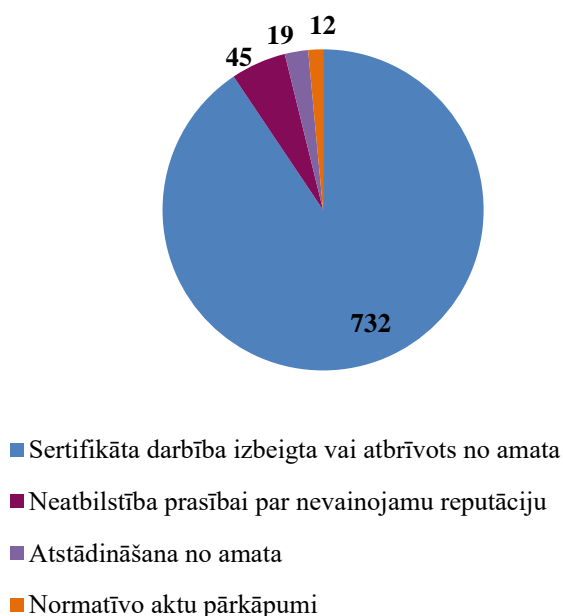
Vērtējot administratoru rīcībā konstatēto pārkāpumu raksturu, secināms, ka pārkāpumi visbiežāk ir saistīti ar pieprasītās informācijas nesniegšanu Maksātnespējas kontroles dienestam un tiesām, kā arī likumā noteikto administratoru darbības pārskatu neiesniegšanu. Tāpat konstatēti pārkāpumi, kas saistīti ar administratoru atlīdzību, maksātnespējas procesu izmaksām, kreditoru prasījumu apmierināšanas kārtības neievērošanu un kreditoru sapulču sasaukšanas kārtības neievērošanu (sk. attēlu Nr.7).

Pieņemtajos lēmumos konstatētie pārkāpumi (kopā 18)

Saskaņā ar Maksātnespējas likuma 22. panta ceturto daļu, ja administrators no amata ir atbrīvots, atcelts vai atstādināts, Maksātnespējas kontroles dienests iesniedz tiesai pieteikumu par administratora atcelšanu no visiem juridiskās personas maksātnespējas procesiem vai fiziskās personas maksātnespējas procesiem, kuros viņš iecelts. Pamatojoties uz minēto normu, pārskata periodā tiesā iesniegti 808 pieteikumi par administratoru atcelšanu no pienākumu pildīšanas maksātnespējas procesos un TAP. No 808 tiesā iesniegtajiem pieteikumiem 732 pieteikumi pamatoti ar administratora sertifikāta darbības izbeigšanu vai atbrīvošanu no administratora amata (tajā skaitā viens pieteikums, kas saistīts ar administratora sertifikāta darbības apturēšanu), 45 pieteikumi saistīti ar administratora atcelšanu no amata, pastāvot ierobežojumam – neatbilstība prasībai par nevainojamu reputāciju, 19 pieteikumi saistīti ar administratora atstādināšanu no amata, savukārt 12 pieteikumi pamatoti ar konstatētajiem normatīvo aktu pārkāpumiem (sk. attēlu Nr. 8).

Tiesā iesniegtie pieteikumi par administratora atcelšanu no procesa (kopā 808)

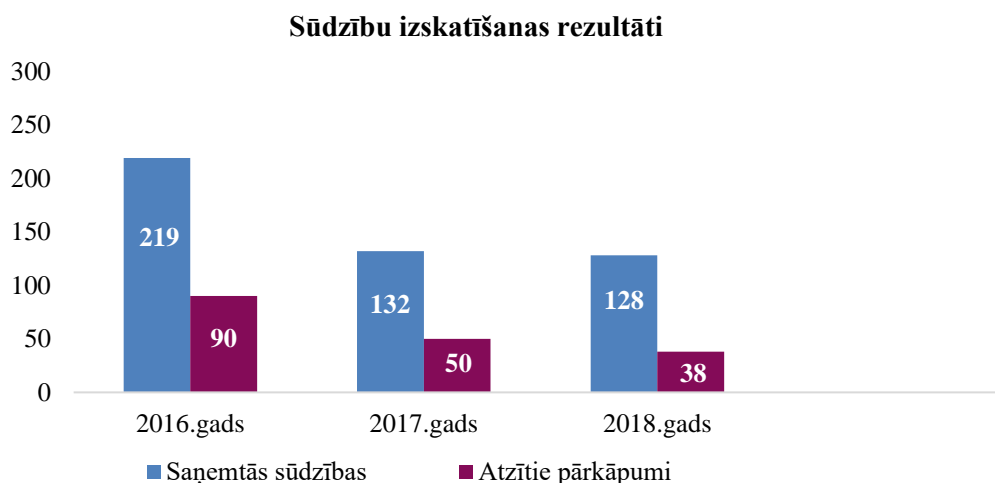
2.2. Sūdzību izskatīšana

Maksātspējas kontroles dienestā 2018. gadā saņemtas 128 sūdzības par 75 administratoru un viena par TAP uzraugošas personas rīcību. Izskatot saņemtās sūdzības, pieņemti 109 lēmumi, tajā skaitā par sūdzību izskatīšanas izbeigšanu vai atstāšanu bez izskatīšanas un par iepriekšējā gada pēdējā ceturksnī saņemtajām sūdzībām, no kurām 38 gadījumos ir atzīti normatīvo aktu pārkāpumi, kas attiecas uz 31 administratoru. Uz 14 sūdzībām atbildēts ar vēstuli un vienā gadījumā sagatavots ziņojums Maksātspējas kontroles dienesta direktoram par TAP uzraugošo personu, nekonstatējot pamatu minētās personas saukšanai pie normatīvajos aktos noteiktās atbildības.

Aplūkojot 2016. gada, 2017. gada un 2018. gada sūdzību izskatīšanas rezultātu tendences, var secināt, ka pēc būtiskā sūdzību skaita samazināšanas 2017. gadā, 2018. gadā iesniegto sūdzību skaits nav būtiski mainījies. Maksātspējas kontroles dienesta 2017. gada ziņojumā tika minēts, ka viens no iemesliem sūdzību skaita samazinājumam ir proaktīvu administratora rīcības un maksātspējas procesa norises likumības uzraudzības pasākumu veikšana, tajā skaitā, plānoto un neplānoto pārbaužu veikšana administratora prakses vietā. Tāpat minēto pamato Maksātspējas likumā ietvertās Maksātspējas kontroles dienesta kompetences (eksaminācija, disciplinārlietas) īstenošana, kā arī apstākļi, ka Maksātspējas kontroles dienests turpināja rīkot kvalifikācijas pilnveides pasākumus un informatīvos pasākumus, kuros informēja par aktualitātēm, tostarp, sūdzību izskatīšanā, sniedzot viedokli administratoriem par interesējošiem jautājumiem, kā arī informēja par grozījumiem Maksātspējas likumā.

Savukārt salīdzinājumā ar 2017. gadā iesniegto sūdzību skaitu, 2018. gadā sūdzību skaits ir samazinājies tikai par 3,03%. Proti, 2017. gadā tika saņemtas 132 sūdzības par 85 administratoru rīcību. Attiecīgi tika pieņemti 145 lēmumi, tajā skaitā par paskaidrojumu nesniegšanu uz Maksātspējas kontroles dienesta pieprasījumu, no kuriem 50 gadījumos ir atzīti normatīvo aktu pārkāpumi (27 administratori), 90 gadījumos sūdzības noraidītas un piecos gadījumos izbeigta sūdzības izskatīšana (sk. attēlu Nr. 9).

Attēls Nr. 9

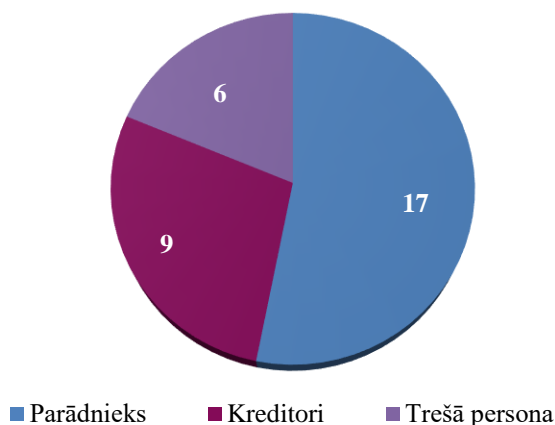

No 2018. gadā saņemtajām sūdzībām 32 sūdzības saņemtas fizisko personu maksātspējas procesos, savukārt juridisko personu maksātspējas procesos saņemtas 90 sūdzības. Attiecīgi fiziskās personas maksātspējas procesā 17 sūdzības iesniedza pats parādnieks, deviņas – kreditori un sešas – trešā persona. Savukārt juridiskās personas maksātspējas procesā 50 sūdzības iesniedza kreditors, 20 – parādnieka pārstāvis, un 20 – trešā persona. No minētā konstatējams, ka kreditori aktīvi iesaistās savu iespējami aizskarto interešu aizsardzībā (skatīt attēlu Nr. 10 un Nr. 11). 2018. gadā Maksātspējas

kontroles dienestā saņemtas piecas sūdzības par administratoru rīcību TAP, kā arī viena sūdzība par TAP uzraugošās personas rīcību.

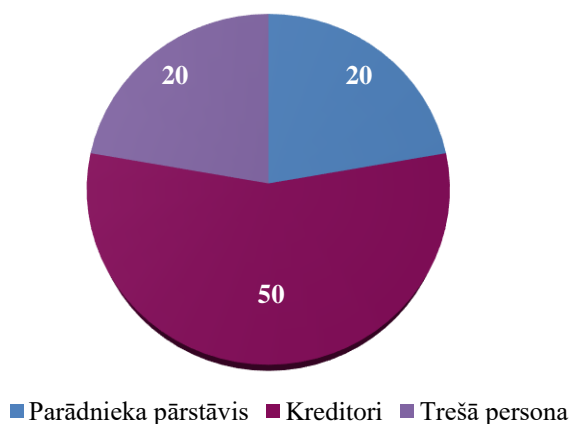
Attēls Nr. 10

Saņemtās sūdzības fiziskās personas maksātnespējas procesā (kopā 32)

Attēls Nr. 11

Saņemtās sūdzības juridiskās personas maksātnespējas procesā (kopā 90)

Izskatot sūdzības un konstatējot, ka normatīvo aktu pārkāpumi ir būtiski ietekmējuši efektīvu un likumīgu procesa norisi, tiesā ir iesniegti un apmierināti divi pieteikumi par administratora atcelšanu no maksātnespējas procesa (administratorš nepilda Maksātnespējas kontroles dienesta uzliktos tiesiskos pienākumus sniegt paskaidrojumus par sūdzībā norādītajiem apstākļiem, kā arī izmaksāt naudas līdzekļus nodrošinātajam kreditoram).

Vērtējot administratoru rīcībā konstatēto pārkāpumu raksturu, secināms, ka pārkāpumi visbiežāk ir saistīti ar Maksātnespējas likumā noteikto termiņu un kārtības neievērošanu, ko ietekmē administratoru darba organizācija, tajā skaitā attieksme pret administratora amata pienākumu izpildi (sk. attēlu Nr. 12).

Pieņemtie lēmumi par konstatētajiem pārkāpumiem (kopā 38)

Tāpat konstatēts, ka administratori:

1) rūpīgi neapzina parādnieka mantu, savlaicīgi nepārņem parādnieka mantu, vilcinās ar tās novērtēšanu un pārdošanu;

2) nepamatoti izmaksā sev administratora atlīdzību, nepārskaita naudas līdzekļus nodrošinātajam kreditoram un nepamatoti pieprasa fiziskās personas maksātspējas procesā papildus maksātspējas procesa depozītam segt administratora atlīdzībai aprēķināto pievienotās vērtības nodokli;

3) neizvērtē parādnieka slēgtos darījumus līdz maksātspējas procesa pasludināšanai, vispusīgi neizvērtē parādnieka valdes atbildību.

Vienlaikus, Maksātspējas kontroles dienests, izskatot saņemtās sūdzības, 2018. gadā veica četras neplānotas Pārbaudes, lai pārliecinātos par sūdzībā izteikto pretenziju pamatotību un iegūtu noteiktus ar maksātspējas procesu saistītus dokumentus, pieņemot četrus lēmumus par normatīvo aktu pārkāpumu atzīšanu, divus lēmumus par sūdzības noraidīšanu.

2.3. Pārbaudes administratoru prakses vietā

No 2017. gada 1. jūlija papildus esošajiem administratoru uzraudzības līdzekļiem Maksātspējas kontroles dienests uzsāka veikt Pārbaudes. Pārbaudes nodrošina iespēju savlaicīgi un vispusīgi pārliecināties par administratora rīcības pamatotības iemesliem, kā arī iegūt noteiktus ar maksātspējas procesu saistītus dokumentus. 2018. gadā turpinājās Pārbaudu veikšana administratoru un TAP uzraugošo personu prakses vietās un parādnieku atrašanās vietās. Atbilstoši Pamatnostādnēs noteiktajām Maksātspējas kontroles dienestam gadā ir jāveic 20 pārbaudes. Savukārt Maksātspējas kontroles dienests izvirzīja mērķi 2018. gadā veikt 45 Pārbaudes.

Faktiski 2018. gadā ir veiktas 63 Pārbaudes, no kurām 20 plānotas un 39 neplānotas pārbaudes un četras pēcpārbaudes, kuru mērķis bija pārliecināties par ieteikumu ieviešanas grafika izpildi.

Plānotās Pārbaudes veiktas, pamatojoties uz administratora riska līmeņa novērtējumu, kā arī ņemot vērā administratora profesionālo darbību un sadalot administratorus augsta, vidēja un zema riska līmeņa grupās.

Attiecīgi 20 plānotajās Pārbaudēs tika pārbaudīti 60% augsta riska līmeņa administratoru, 30% vidēja riska līmeņa administratoru un 10% zema riska līmeņa administratoru administrējamie procesi, kas novērtēti kā augstākā riska procesi.

Tika pārbaudīti 81 maksātnespējas procesi, no kuriem 55 bija juridisko personu, 21 fizisko personu maksātnespējas procesi un pieci TAP. Savukārt viens juridiskās personas maksātnespējas process tika pārbaudīts divas reizes, saistībā ar administratora maiņu.

Savukārt neplānotās Pārbaudes veiktas šādos gadījumos:

1) izskatot sūdzību, vai uzraudzības gaitā iegūta informācija, kas norādīja uz Pārbaudes nepieciešamību;

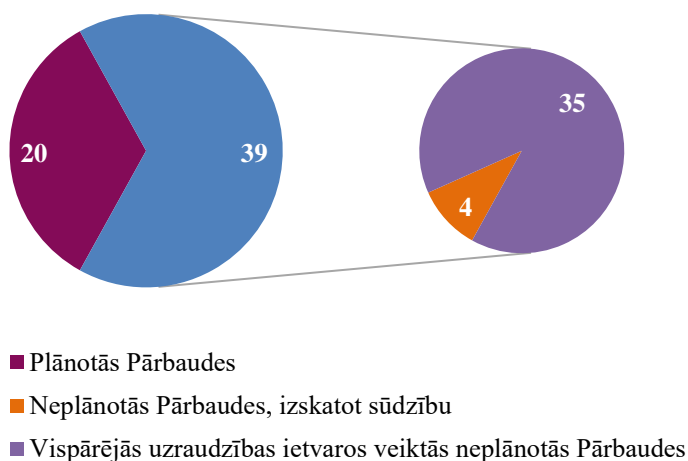
2) nodrošinot uzraudzību pār maksātnespējas procesiem, kuriem ir nozīme komercietiskajā vidē un ekonomikā.

Attiecīgi no 39 neplānotām Pārbaudēm, saņemot ziņas par iespējamu normatīvo aktu pārkāpumu administratora rīcībā, veiktas 20 Pārbaudes, nodrošinot uzraudzību pār maksātnespējas procesiem, kuriem ir nozīme komercietiskajā vidē un ekonomikā, kā arī veiktas četras Pārbaudes sūdzības izskatīšanas ietvaros (skatīt attēlu Nr. 13).

Būtiskais veikto neplānoto Pārbažu skaita palielinājums pret plānoto apjomu liecina par to, ka šis tiesiskais pasākums Maksātnespējas kontroles dienestā ir atzīts par vienu no efektīvākajiem administratoru uzraudzības nodrošināšanas pasākumiem.

Attēls Nr. 13

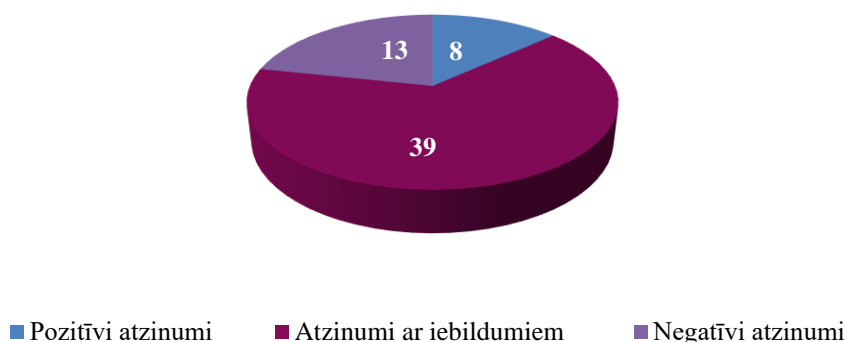
Veiktās pārbaudes administratoru prakses vietās

Atbilstoši pārbaudēs konstatētajam ir sagatavoti 60 Pārbaudes ziņojumi, no kuriem astoņi – ar pozitīvu atzinumu, 39 - ar iebildumiem, tajā skaitā 20 ar ieteikumu ieviešanas grafiku, savukārt ar negatīvu atzinumu – 13 (sk. attēlu Nr. 14).

Attēls Nr. 14

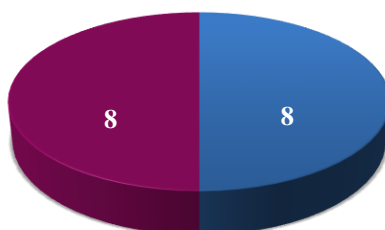
Pārbažu prakses vietā rezultāti

Ņemot vērā Pārbaudes ziņojumos konstatēto, ka pārkāpumi ir ietekmējuši efektīvu un likumīgu procesa norisi, ir pieņemti astoņi lēmumi, kuros administratora rīcībā ir atzīti normatīvo aktu pārkāpumi. Savukārt, konstatējot, ka pieļautie pārkāpumi ir būtiski ietekmējuši efektīvu un likumīgu procesa norisi, tiesā ir iesniegti astoņi pieteikumi par administratora atcelšanu (sk. attēlu Nr. 15).

Attēls Nr. 15

Rīcība pēc pārbaudēs prakses vietā konstatētā

- Lēmumi par normatīvo aktu pārkāpumiem, tajā skaitā sūdzības izskatīšanas ietvaros
- Pieteikums par administratora atcelšanu tiesā

Attiecīgi neplānoto Pārbaudu rezultātā, kas veiktas sūdzības izskatīšanas ietvaros, ir pieņemts viens lēmums par normatīvo aktu pārkāpumu atzīšanu, viens lēmums par sūdzības noraidīšanu.

Pārbaudu rezultātā konstatētie galvenie pārkāpumi:

- 1) nepienācīgi apzina parādnieka mantu un saistības;
- 2) administrators pārdevis parādnieka mantu par nesamērīgi zemu cenu;
- 3) vilcināšanās saistībā ar debitoru parādu atgūšanu un vēršanos pret parādnieka valdi;
- 4) nepamatota speciālistu pieaicināšana;
- 5) radītas nepamatotas izmaksas, tostarp, izmaksas pamatojošo dokumentu neesamība;
- 6) pieļauti pārkāpumi saistībā ar Maksātnespējas likumā noteikto dokumentu sagatavošanu un nosūtīšanu Maksātnespējas likumā noteiktajām personām (kreditoru prasījumu reģistri, darbības pārskati, mantas pārdošanas plāni u.c.);
- 7) pretrunīgas informācijas sniegšana Maksātnespējas kontroles dienestam, kā arī nepilnīgas informācijas norādīšana administrators darbības pārskatos;
- 8) savlaicīga nevēršanās tiesībsargājošās iestādēs, konstatējot iepriekšējā administrators pieļautos pārkāpumus;
- 9) aprēķina atlīdzību pretēji Maksātnespējas likumā noteiktajai kārtībai – par mantas pārdošanu aprēķina atlīdzību no visiem izsoles rezultātā iegūtajiem naudas līdzekļiem, nevis no kreditoriem izmaksājamās summas, aprēķina atlīdzību no saņemtajiem naudas līdzekļiem, kas nav uzskatāmi par atgūto mantu; pieprasa fizisko personu segt pievienotās vērtības nodokli papildus fiziskās personas depozītam;
- 10) pārkāpumi saistībā ar lietvedības kārtošanu.

Pārbaudēs ir konstatēti pārkāpumi, kurus citādi būtu praktiski neiespējami konstatēt, piemēram:

- 1) pilnvarojot citu administratoru, administrators pats selektīvi pilda pienākumus;
- 2) darbības pārskatos norādīto izmaksu apmērs atšķiras no faktiski esošajām izmaksām;
- 3) pieļauti pārkāpumi lietvedības kārtošanā;
- 4) procesu finansē trešā persona bez rakstveida vienošanās;
- 5) administrators pienācīgi neapzina un nepārvalda parādnieka mantu un saistības;
- 6) administrators pieļauj bezdarbību saistībā ar mantas un debitoru parādu atgūšanu.

Līdz ar to Pārbaudes ir nozīmīgs uzraudzības līdzeklis, jo, neveicot klātienē Pārbaudes, bieži vien nav iespējams iegūt objektīvu un pilnīgu informāciju, kas nepieciešama savlaicīgai pārkāpuma konstatēšanai un tā novēršanai.

Ievērojot visu iepriekš minēto, lai efektīvi turpinātu īstenot minēto uzraudzības funkciju, 2019. gadā tiek plānots veikt vismaz 20 plānotas un 25 neplānotas Pārbaudes, pastiprināti pievēršot uzmanību procesā radīto izmaksu atbilstībai un nepieciešamībai procesa likumīgas un efektīvas norises nodrošināšanai, pieaicināto speciālistu un to noteiktās atlīdzības pamatotības izvērtēšanai, vai administrators veicis visas darbības, lai parādnieka mantu pārdotu savlaicīgi un par iespējami augstāko cenu, vai administrators ir veicis parādnieka darījumu un parādnieka un juridiskās personas pārvaldes institūciju locekļu un kapitālsabiedrības dalībnieku (akcionāru) un personālsabiedrības personiski atbildīgo biedru atbildības izvērtēšanu, kā arī vai ir sniedzis tiesībsargājošajām institūcijām ziņas par atklātajiem faktiem, kuri var būt par pamatu kriminālprocesa uzsākšanai.

2.4. Administratīvo pārkāpumu lietas

2.4.1. Administratīvo pārkāpumu lietu izskatīšana

Kopš 2015. gada 1. janvāra Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa (turpmāk – LAPK) 166.³⁶ pantā paredzēto administratīvo pārkāpumu lietu izskatīšanu saistībā ar personu pieļautiem pārkāpumiem TAP un maksātnespējas procesos īsteno Maksātnespējas kontroles dienests, tādējādi īstenojot likumdevēja piešķirto kompetenci attiecībā uz TAP un maksātnespējas procesā iesaistīto personu rīcības uzraudzību un izvērtēšanu.

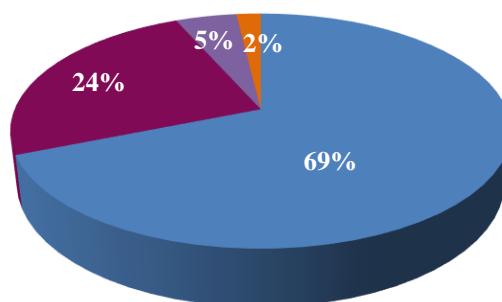
Pārņemot administratīvās sodīšanas funkciju no Valsts policijas, Maksātnespējas kontroles dienestā, saņemot iesniegumu vai patstāvīgi konstatējot ziņas par iespējamu administratīvo pārkāpumu, laika periodā no 2015. gada 1. janvāra līdz 2018. gada 31. decembrim par personu pieļautiem pārkāpumiem TAP un maksātnespējas procesā administratīvā pārkāpuma lietvedība uzsākta jau 452 lietās, t. sk. 2018. gadā administratīvā pārkāpuma lietvedība uzsākta 139 lietās.

Apkopojot datus par uzsākto administratīvo pārkāpumu lietu skaitu pēc pārkāpuma veida norādāms, ka 2018. gadā ir palielinājies uzsākto administratīvo pārkāpumu lietu skaits pret parādnieka pārstāvjiem juridisko personu maksātnespējas procesos, ņemot vērā, ka pret parādnieka pārstāvjiem administratīvā pārkāpuma lietvedība uzsākta 93 lietās. Minētais kāpums varētu būt skaidrojams ar to, ka 2018. gada 1. janvārī stājās spēkā Krimināllikuma grozījumi, kas saskaņā ar Krimināllikuma 215. panta trešo daļu vairs neparedz parādnieka pārstāvim kriminālatbildību par savlaicīgu juridiskās personas dokumentācijas nenodošanu administratoram, līdz ar to attiecīgo lietu izskatīšanu no Valsts policijas pārņēma Maksātnespējas kontroles dienests.

Administratīvā pārkāpumu lietu izskatīšana tiek īstenota divos Maksātnespējas kontroles dienesta struktūrvienību līmeņos. Sākotnējie lēmumi tiek pieņemti Maksātnespējas kontroles dienesta Pirmā uzraudzības departamenta ietvaros, tos parakstot struktūrvienības pilnvarotajai amatpersonai. Attiecīgi šos lēmumus personas var pārsūdzēt Maksātnespējas kontroles dienesta direktoram jeb augstākai iestādei LAPK izpratnē.

Izskatot administratīvo pārkāpumu lietas, 2018. gadā tika sastādīti 80 administratīvo pārkāpumu protokoli un pieņemti 106 lēmumi administratīvo pārkāpumu lietās, t. sk. 73 lēmumi par administratīvā soda uzlikšanu, pieci lēmumi par atteikšanos uzsākt administratīvā pārkāpuma lietvedību, divi lēmumi par pieņemtā lēmuma izpildes atlikšanu un 26 lēmumi par administratīvā pārkāpuma lietvedības izbeigšanu (skatīt attēlu Nr. 16). Papildsods attiecībā uz liegumu ieņemt noteikta veida amatus komercsabiedrības piemērots 11 personām.

2018.gadā administratīvo pārkāpumu lietu ietvaros pieņemtie lēmumi

■ Par administratīvā soda uzlikšanu - 73 ■ Par lietvedības izbeigšanu - 26
 ■ Par atteikšanos uzsākt lietvedību - 5 ■ Par lēmuma izpildes atlikšanu - 2

Maksātspējas kontroles dienesta pieņemtajos lēmumos par administratīvā soda uzlikšanu konstatēti šādi pārkāpumi:

1. administratora pieprasītās informācijas nesniegšana un parādnieka dokumentācijas un mantas nenodošana administratoram pēc pieprasījuma;
2. Maksātspējas kontroles dienesta pieprasītās informācijas vai dokumentu neiesniegšana;
3. administratoru darbības pārskatu un tiem pievienojamo dokumentu neiesniegšana Maksātspējas kontroles dienestā;
4. parādnieka dokumentu nenodošana glabāšanā Latvijas Nacionālajā arhīvā;
5. pieteikuma neiesniegšana Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistram par parādnieka izslēgšanu no attiecīgā publiskā reģistra;
6. parādnieka dokumentācijas un mantas nenodošana jaunajam administratoram (administratora atcelšanas gadījumā).

Salīdzinot 2018. gada administratīvo pārkāpumu lietu izskatīšanas rādītājus ar 2017. gadu, norādāms, ka 2017. gadā sastādīti 105 administratīvo pārkāpumu protokoli un pieņemti 122 lēmumi administratīvo pārkāpumu lietu ietvaros, tostarp 88 lēmumi par administratīvā soda uzlikšanu, 4 lēmumi par atteikšanos uzsākt administratīvā pārkāpuma lietvedību un 30 lēmumi par administratīvā pārkāpuma lietvedības izbeigšanu.

Apkopojot datus par periodu no 2016. gada 1. janvāra līdz 2018. gada 31. decembrim, secināms, ka kopējās tendences attiecībā uz izskatīto administratīvo pārkāpumu lietu skaitu saglabājas, ņemot vērā, ka ik gadu Maksātspējas kontroles dienestā tiek izskatītas vairāk nekā 100 lietas par personu pieļautiem administratīviem pārkāpumiem TAP un maksātspējas procesos (sk. attēlu Nr. 17).

Attiecībā uz personām piemēroto naudas soda apmēru norādāms, ka kopumā 2018. gadā administratīvo pārkāpumu lietu ietvaros piemēroti naudas sodi 25 065 *euro* apmērā, savukārt apmaksāti naudas sodi 13 778,09 *euro* apmērā.

Vienlaikus Maksātnespējas kontroles dienests turpinājis sadarbību ar Valsts policiju un citām iestādēm, lai veicinātu efektīvu uzsākto lietu izskatīšanu. Lai veicinātu savstarpēju sadarbību un brīvprātīgu piespriestā naudas soda izpildi, Maksātnespējas kontroles dienests, konstatējot attiecīgus priekšnoteikumus (personas klātbūtne lietas izskatīšanas sēdē, vainas atzīšana un piekrišana lēmumam par soda uzlikšanu, atbildību pastiprinošu apstākļu neesamība), attiecībā pret personām turpinājis piemērot nosacītu daļēju atbrīvošanu no piespriestā naudas soda samaksas, tādējādi veicinot iesaistīto personu izpratni par konstatēto pārkāpumu un nodrošinot iespējamu personas atkārtotu pārkāpumu neizdarīšanu.

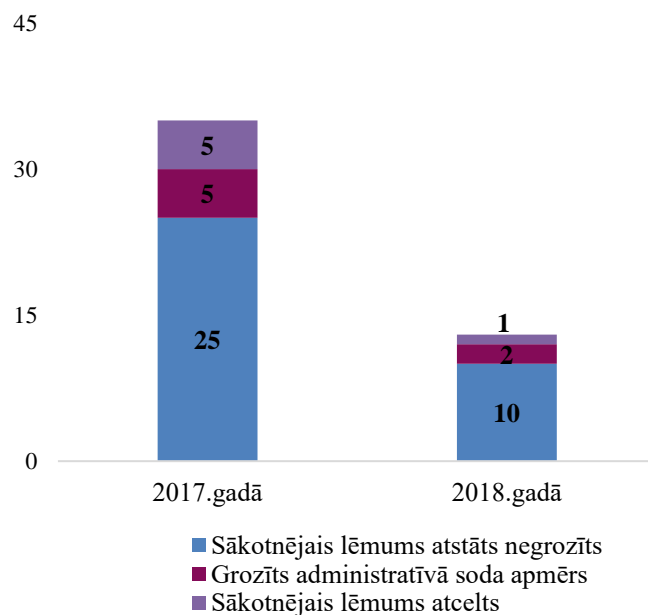
2.4.2. Pieņemto lēmumu pārsūdzēšana

Maksātnespējas kontroles dienesta direktore jeb augstāka iestāde Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa¹ izpratnē 2018. gadā, izskatot sūdzības par Maksātnespējas kontroles dienesta Pirmā uzraudzības departamenta pieņemtajiem lēmumiem administratīvo pārkāpumu lietās, ir pieņēmusi 13 lēmumus.

No 2018. gadā pieņemtajiem lēmumiem par sūdzībām divos gadījumos Maksātnespējas kontroles dienests ir grozījis sākotnēji uzlikto administratīvo sodu un vienā gadījumā atcēlis sākotnējo lēmumu. Savukārt 2017. gadā ir pieņemti 35 lēmumi, piecos gadījumos grozot uzlikto administratīvo sodu un piecos gadījumos atceļot sākotnējo lēmumu (sk. attēlu Nr. 18).

¹ LAPK 238.¹ panta ceturtnā daļa

Maksātspējas kontroles dienesta pieņemtie lēmumi, izskatot sūdzības administratīvo pārkāpumu lietās

Jāvērš uzmanība, ka lēmumu skaitu par sūdzībām administratīvo pārkāpumu lietās raksturo sūdzību iesniedzēju aktivitāte, ko ietekmē tiesu prakses attīstība jautājumos, no kuriem atkarīgas sūdzību iesniedzēju potenciālās izredzes panākt labvēlīga nolēmuma pieņemšanu, kopsakarā ar personu izpratnes par atbildību par izdarītajiem pārkāpumiem maksātspējas procesos palielināšanos. Tāpat sūdzību iesniegšanas gadījumu skaitu ietekmē sūdzību iesniedzēju sasniedzamība, īpaši gadījumos, kad pie administratīvās atbildības tiek saukti tādi parādnieku pārstāvji, kuri faktiski neatrodas viņu deklarētās dzīves vietas adresē.

No 2018. gadā Maksātspējas kontroles dienesta kā augstākas iestādes pieņemtajiem adresātiem nelabvēlīgajiem lēmumiem (kopumā 12 lēmumi) astoņi lēmumi ir pārsūdzēti tiesā. Ņemot vērā minēto, pie administratīvās atbildības sauktās personas aktīvi aizstāv savas tiesības, pārsūdzot Maksātspējas kontroles dienesta lēmumus tiesā (sk. attēlu Nr. 19).

Maksātspējas kontroles dienesta kā augstākas iestādes 2018. gadā pieņemto nelabvēlīgo lēmumu pārsūdzēšana tiesā

Par Maksātnespējas kontroles dienesta pieņemtajiem lēmumiem administratīvo pārkāpumu lietās, tiesas 2018. gadā ir pieņēmušas 14 nolēmumus, kuriem stājoties spēkā, ir atcelts tikai viens Maksātnespējas kontroles dienesta pieņemtais lēmums administratīvā pārkāpumu lietā saistībā ar personas, kura tika saukta pie administratīvās atbildības, nāvi. Rīgas apgabaltiesas Krimināllietu tiesas kolēģija ir apmierinājusi divas Maksātnespējas kontroles dienesta iesniegtās apelācijas sūdzības, atzīstot par nepamatotiem pirmās instances tiesas nolēmumus, kuros pirmās instances tiesa Maksātnespējas kontroles dienesta lēmumus bija sākotnēji atcēlusi. Ņemot vērā minēto, Maksātnespējas kontroles dienests turpina sekmīgi īstenot kontroli pār sākotnēji pieņemtajiem lēmumiem.

3. Sadarbība ar tiesībsargājošām iestādēm un sabiedrības informēšana

3.1. Sadarbība ar tiesībsargājošām iestādēm un Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroju

Turpinot Maksātnespējas kontroles dienesta un Valsts policijas sadarbības maksātnespējas kontroles jomā veicināšanu, Maksātnespējas kontroles dienests arī 2018. gadā rīkoja apmācības Valsts policijas amatpersonām, kuru pirmā daļa tika veltīta maksātnespējas procesa tiesiskajam regulējumam, bet otrā daļa prakses analīzei.

Maksātnespējas kontroles dienests 2018. gadā, nodrošinot administratoru rīcības un maksātnespējas procesa norises likumības kontroli un uzraudzību, kā arī atbilstoši Kriminālprocesa likuma 387. panta pirmajai daļai, Valsts policijai ir nosūtījis septiņus iesniegumus ar lūgumu izvērtēt administratora rīcības atbilstību Krimināllikuma tiesību normām, kā arī, sniedzot informāciju par iespējamu noziedzīgu nodarījumu pazīmju esamību parādnieka pārstāvju un bijušo administratoru rīcībā, tostarp ziņas, kuras Maksātnespējas kontroles dienests konstatējis, veicot Pārbaudes.

Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojam ir nosūtīti trīs iesniegumi ar lūgumu izvērtēt administratora rīcību, savukārt Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas dienestam ir nosūtīti četri iesniegumi.

Tāpat atbilstoši Administratīvo pārkāpumu kodeksa 238.¹ panta pirmajai daļai Valsts policijai ir pārsūtīti trīs iesniegumi, kuri saturēja ziņas par iespējamu noziedzīgu nodarījumu. Vienlaikus saistībā ar administratīvo pārkāpumu lietu izskatīšanu Maksātnespējas kontroles dienestā tika turpināta sadarbība ar Valsts policiju, un citām iestādes, lai veicinātu efektīvu administratīvo pārkāpumu lietu izskatīšanu.

3.2. Sabiedrības informēšanas pasākumi

Pārskata periodā tika plānota un nodrošināta sabiedrības informēšana, sadarbojoties ar sociālajiem un sadarbības partneriem par aktuālajiem jautājumiem saistībā ar maksātnespējas procesiem, kreditoru interešu aizsardzību un TAP. Organizētas tikšanās ar nevalstisko organizāciju pārstāvjiem, kā arī nodrošināta Maksātnespējas kontroles dienesta pārstāvība citu institūciju un organizāciju rīkotajos pasākumos.

Maksātnespējas kontroles dienests 2018. gadā piedalījās Latvijas Pašvaldību savienības organizētajā diskusijā, kurā tostarp informēja par juridiskās personas maksātnespējas procesa norisi, kreditoru tiesībām tajā, kā arī par subjektiem, kas var iesniegt juridiskās personas maksātnespējas procesa pieteikumu. Maksātnespējas kontroles dienests 2018. gadā piedalījās trīs Latvijas Investīciju un attīstības aģentūras (LIAA), Ekonomikas ministrijas un ALTUM rīkotajos forumos "Valsts atbalsta biznesu". Uzņēmēji tika informēti par iespējām aizsargāt savas intereses sadarbības partneru maksātnespējas procesā.

Organizēti informatīvi pasākumi par fiziskās personas maksātnespējas procesu, apmācības Valsts policijas darbiniekiem, apmācības administratoriem par EMUS un citi pasākumi.

Pārskata periodā tika nodrošināta sadarbība ar plašsaziņas līdzekļiem. 2018. gada 4. jūlijā portālā "Latvijas Vēstnesis" tika publicēta intervija ar Maksātnespējas kontroles dienesta direktori Inesi Šteinu. Sadarbībā ar izdevumu "Jurista vārds" tika sagatavota un izdevuma sadaļā "Juridiskā darba tirgus" 2018. gada decembrī publicēta informācija par darba iespējām Maksātnespējas kontroles dienestā. Ar portālu "Latvijas Vēstnesis" turpināta uzsāktā sadarbība, vienojoties par maksātnespējas jautājumiem veltītas publikācijas un video sižeta sagatavošanu un publiskošanu 2019. gadā.

Maksātnespējas kontroles dienests sagatavoja un nosūtīja paziņojumus plašsaziņas līdzekļiem, atspoguļojot nozīmīgus notikumus iestādes darbībā.

Maksātnespējas kontroles dienests tīmekļvietnē regulāri publicēja aktuālo informāciju par jaunumiem maksātnespējas jomā, informatīvajiem pasākumiem, rezultātiem

maksātspējas procesa nodrošinājuma jomā, statistikas datiem, amatu konkursiem, administratoru kvalifikācijas eksāmena rezultātiem un citām aktualitātēm. Paralēli nodrošināta aktuālā informācija sociālā tīkla *Twitter* Maksātspējas kontroles dienesta kontā.

Sniegtas konsultācijas interesentiem, kuri vērsušies Maksātspējas kontroles dienestā, zvanot pa tālruni vai kontaktējoties, izmantojot elektronisko saziņas formu mājaslapā. Tīmekļvietnes sadaļā "Aptauja" ikvienam ir iespēja piedalīties interaktīvajā aptaujā saistībā ar maksātspējas aktuālajiem jautājumiem.

4. Maksātspējas procesa nodrošināšana

4.1. Darbinieku prasījumu apmierināšana

Viena no Maksātspējas kontroles dienesta noteiktajām pamatfunkcijām ir aizsargāt darbinieku intereses viņu darba devēja maksātspējas gadījumā. Minētās funkcijas īstenošanas ietvaros Maksātspējas kontroles dienests no darbinieku prasījumu garantiju fonda izmaksā naudas līdzekļus maksātspējīgo darba devēju darbinieku prasījumu apmierināšanai.

Pārskata periodā no darbinieku prasījumu garantiju fonda veiktas izmaksas 1 278 486 *euro* apmērā 1252 darbinieku prasījumu apmierināšanai. Kopā par 2018. gadu pieņemti 1316 lēmumi par darbinieku prasījumu apmierināšanu, tajā skaita par atteikumu piešķirt naudas līdzekļus darbinieku prasījumu apmierināšanai.

Savukārt 2017. gadā no darbinieku prasījumu garantiju fonda tika veiktas izmaksas 1 328 291 *euro* apmērā 1425 darbinieku prasījumu apmierināšanai. Vidēji viena darbinieka prasījumu segšanai piešķirtā summa 2018. gadā bija 1017 *euro*, savukārt 2017. gadā 930 *euro*, līdz ar to 2018. gadā par vairāk nekā 9% jeb par 87 *euro* ir palielinājusies vidēji viena darbinieka prasījumu segšanai piešķirtā summa salīdzinājumā ar 2017. gadu un par 16% jeb par 141 *euro* salīdzinot ar 2016. gadu (skatīt attēlu Nr. 20).

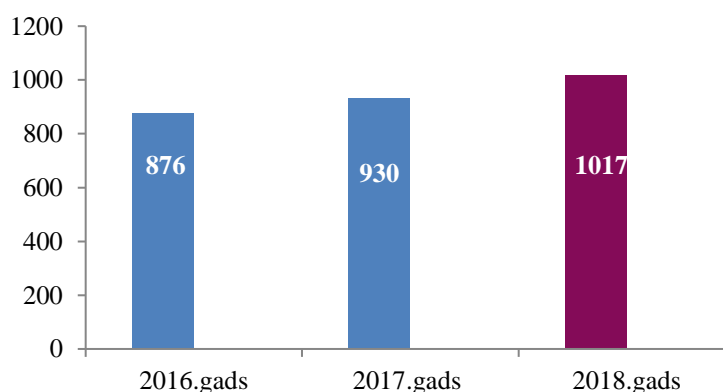
Lielākie darba devēji, kuru maksātspējas gadījumā Maksātspējas kontroles dienests 2018. gadā sedza darbinieku prasījumus bija – SIA "SABIEDRĪBA IMS" (171 darbinieks), SIA "ARDŽUNA" (65 darbinieki) un SIA "ARNIS" (60 darbinieki).

Vidējais darbinieku prasījumu apmierināšanas iesnieguma izskatīšanas termiņš 2018. gadā – 55 dienas (2017. gadā 45 dienas). Tādejādi vidējais iesnieguma izskatīšanas termiņš ir pieaudzis, kas saistīts ar darbinieku prasījumu apmierināšanai nepieciešamo dokumentu nepieejamību un to iegūšanas nepieciešamību.

Maksātspējas kontroles dienests 2019. gadā, pilnveidojot EMUS, ir izvirzījis mērķi ieviest elektronisku darbinieku prasījumu apmierināšanas sistēmu, lai padarītu minēto procedūru mūsdienīgu, ātrāku un efektīvāku.

Attēls Nr. 20

Vidēji izmaksātā summa (*euro*) viena darbinieka prasījumu apmierināšanai 2016.gadā, 2017.gadā un 2018.gadā

4.2. Maksātspējas procesa depozīts

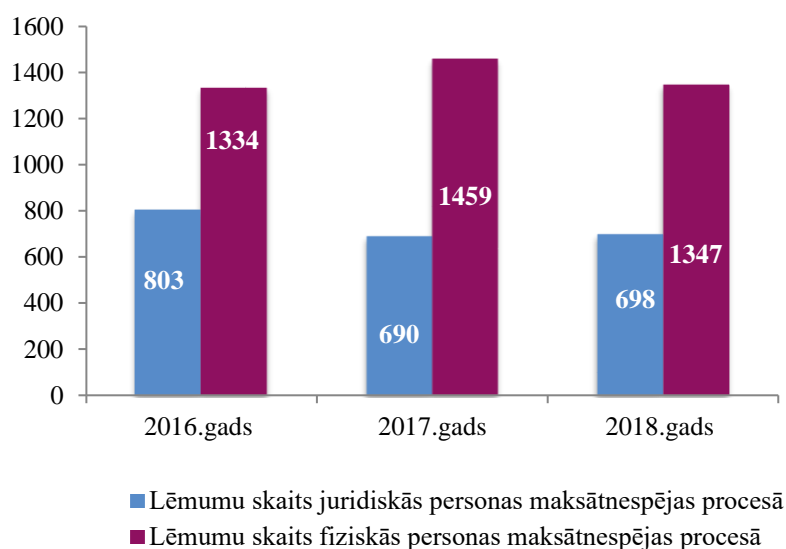
Pārskata periodā pieņemti 698 Maksātspējas kontroles dienesta lēmumi par juridiskās personas maksātspējas procesa depozīta izmaksu par kopējo summu 531 959 *euro*, no tiem vienkāršotās procedūras ietvaros pieņemti 351 lēmumi par kopējo summu 289 560 *euro* apmērā un 1347 lēmumi par fiziskās personas maksātspējas procesa depozīta izmaksu par kopējo summu 1 036 040 *euro*, no tiem vienkāršotās procedūras ietvaros pieņemti 1113 lēmumi par kopējo summu 853 610 *euro*.

Savukārt 2017. gadā pieņemti 690 Maksātnespējas kontroles dienesta lēmumi par juridiskās personas maksātnespējas procesa depozīta izmaksu par kopējo summu 471 222 *euro*, no tiem vienkāršotās procedūras ietvaros pieņemti 195 lēmumi par kopējo summu 145 980 *euro* apmērā un 1459 Maksātnespējas kontroles dienesta lēmumi par fiziskās personas maksātnespējas procesa depozīta izmaksu par kopējo summu 1 077 000 *euro*, no tiem vienkāršotās procedūras ietvaros pieņemti 903 lēmumi par kopējo summu 667 480 *euro*.

2016. gadā pieņemti 803 Maksātnespējas kontroles dienesta lēmumi par juridiskās personas maksātnespējas procesa depozīta izmaksu par kopējo summu 520 111 *euro* apmērā un 1 334 Maksātnespējas kontroles dienesta lēmumi par fiziskās personas maksātnespējas procesa depozīta izmaksu par kopējo summu 947 360 *euro* apmērā (skatīt attēlu Nr. 21).

Attēls Nr. 21

Lēmumi par juridiskās un fiziskās personas maksātnespējas procesa depozīta izmaksu 2016.gadā, 2017.gadā un 2018.gadā

Salīdzinot 2017. gadu ar 2018. gadu, secināms, ka lēmumu skaits par juridiskās personas maksātnespējas procesa depozīta izmaksu saglabājas līdzīgā līmenī, savukārt lēmumu skaits par fiziskās personas maksātnespējas procesa depozīta izmaksu nedaudz samazinājies (7 %).

Maksātnespējas kontroles dienestā 2017. gadā ieviestā vienkāršotā procedūra lēmumu par depozīta izmaksu pieņemšanai standartsituācijās, turpināja mazināt iestādes administratīvo slogu, paātrinot iestādes funkcijas izpildi. Secināms, ka, lielākā daļa jeb 83% pieņemto lēmumu fiziskās personas maksātnespējas procesā ir pieņemti vienkāršotās procedūras ietvaros, padarot lēmumu pieņemšanu, ātrāku un efektīvāku. Savukārt juridiskās personas maksātnespējas procesā vienkāršotā procedūrā ir pieņemti 50% no visiem lēmumiem. Tādējādi depozītu izmaksa ir padarīta efektīvāka, atslogojot administratīvo resursu un pārvirzot to citu funkciju veikšanai.

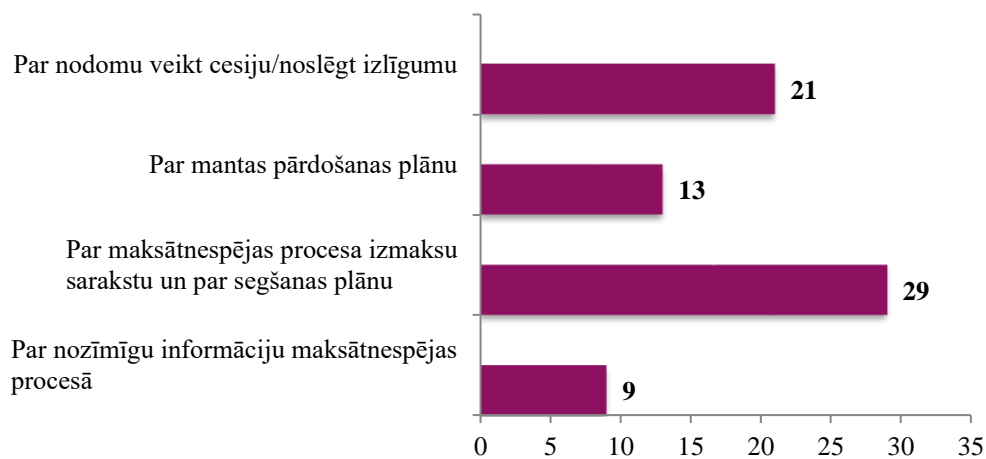
4.3. Maksātnespējas kontroles dienesta kreditora tiesību īstenošana

Maksātnespējas kontroles dienesta administratīvais resurss, kuru optimizēja vienkāršotas lēmumu par depozīta izmaksu pieņemšanu procedūras ietvaros, tika novirzīts uz efektīvāku Maksātnespējas kontroles dienesta kreditora funkcijas īstenošanu, tādējādi Maksātnespējas kontroles dienests stiprināja kreditora tiesību īstenošanas funkciju. Veicot saņemto dokumentu pārbaudi, Maksātnespējas kontroles dienests kā kreditors 2018. gadā 101

reizes ziņoja par iebildumiem juridiskās personas maksātnespējas procesā. Biežāk sniegtos Maksātnespējas kontroles dienesta iebildumus skatīt attēlā Nr. 22.

Attēls Nr. 22

Maksātnespējas kontroles dienesta kā kreditora biežāk sniegto iebildumu sadalījums 2018.gadā

Maksātnespējas kontroles dienestam, īstenojot kreditora tiesības, iebildumu sniegšanas tendence ir palielinājusies gandrīz divas reizes, jo 2017. gadā iebildumi sniegti tikai 65 reizes. Līdz ar to Maksātnespējas kontroles dienests kā kreditors aktīvi iesaistās procesu efektīvas un likumīgas norises nodrošināšanā.

5. EMUS

Atbilstoši Maksātnespējas likuma 12.¹ pantam, kas stājās spēkā 2018. gada 1. jūlijā (Maksātnespējas likuma pārejas noteikumu 55. punkts), ir izveidota vienota un modulāra sistēma - EMUS. EMUS ir valsts informācijas sistēma, kuras pārzinis ir Maksātnespējas kontroles dienests, bet turētājs ir Tiesu administrācija.

EMUS izveidošanas mērķis ir sekmēt Maksātnespējas kontroles dienesta, administratoru un TAP uzraugošo personu uzdevumu veikšanu, normatīvajos aktos noteikto ziņu sagatavošanu un publiskošanu Maksātnespējas kontroles dienesta tīmekļvietnē, kā arī informācijas apriti starp maksātnespējas procesā iesaistītajām personām un institūcijām.

Administratori un TAP uzraugošās personas EMUS uzsāka lietot 2019. gada 1. janvārī, savukārt kreditoriem un to pārstāvjiem, parādnieka pārstāvjiem juridiskās personas maksātnespējas procesā un parādniekam un tā pārstāvim fiziskās personas maksātnespējas procesā, būs iespēja lietot Sistēmu, sākot ar 2019. gada 15. aprīli.

Atšķirībā no iepriekšējās sistēmas, kas tika izmantota administratora darbības pārskatu iesniegšanai, EMUS ir daudz plašāks darbības mērķis un attiecīgi arī plašāka funkcionalitāte. EMUS tiek iekļauta informācija par maksātnespējas procesu un TAP norisi, tai skaitā nodrošinot elektronisku valsts funkciju izpildei nepieciešamās informācijas apkopošanu, uzkrāšanu, apstrādāšanu un izmantošanu. Ar EMUS starpniecību tiks elektroniski kontrolēti un sistēmiski analizēti būtiskākie maksātnespējas procesa rezultatīvie rādītāji – procesa ilgums, kreditoru līdzekļu atgūstamība, procesa izmaksas, kā arī citi dati, kas ļaus novērtēt administratora darbības tiesiskumu, efektivitātes rādītājus un atbilstību Maksātnespējas likumā noteiktajam mērķim.

Attīstos un pilnveidojot EMUS tiks atvieglota administratora pienākumu, kas saistīti ar parādnieka mantas un saistību apzināšanu, veikšana. Šobrīd norisinās darbs pie EMUS sasaistes ar atsevišķiem ārējiem datu reģistriem (piemēram, Valsts vienoto datorizēto zemesgrāmatu un Valsts ieņēmumu dienesta informācijas sistēmām), ļaujot administratoriem nepieciešamo informāciju par parādnieku, parādnieka pārstāvi u.c. maksātnespējas procesā iesaistītām personām iegūt, izmantojot EMUS.

Ar EMUS tehnoloģiskajiem risinājumiem tiks nodrošināta vienota lietvedības vešana administratoriem un TAP uzraugošajām personām, tādējādi atrisinot ar lietvedības vešanu saistītās problēmas un izmaksas. Tāpat līdz ar administratora un uzraugošās personas lietvedības vešanu EMUS Maksātnespējas kontroles dienestam būs pieejams vēl plašāks datu apjoms par maksātnespējas procesa un TAP norisi, kas ļaus šos datus apstrādāt, lai nonāktu pie pamatotiem secinājumiem - identificēt problēmjautājumus un rast iespējamus risinājumus. Kreditori, kuri izmantos elektronisko pakalpojumu "Manas lietas", varēs iepazīties ar tiem administratora vai uzraugošās personas lietvedībā esošajiem dokumentiem, kurus administrators vai uzraugošā persona būs darījusi Sistēmā pieejamus.

Lai nodrošinātu efektīvāku un ātrāku informācijas apriti starp maksātnespējas procesā iesaistītajām personām un institūcijām, tai skaitā atvieglotu administratoru ikdienas darbu, administratoriem būs iespēja Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistram iesniegt pieteikumus, piemēram, par kreditoru sapulces sasaukšanu vai administratoru pilnvarošanu, izmantojot EMUS.

Līdz ar grozījumiem Maksātnespējas likumā, kas stājās spēkā 2018. gada 1. jūlijā, likumdevējs nolēma mainīt esošo darbības pārskatu iesniegšanas kārtību un noteikt, ka administratoram savas darbības pārskats turpmāk būs jā sagatavo reizi mēnesī. Tādējādi administrators 2019. gadā kreditoriem un Maksātnespējas kontroles dienestam sniegs savas darbības pārskatu reizi mēnesī līdzšinējā ceturkšņa vietā. Administratoru darbības pārskatus EMUS automātiski ģenerēs no tām ziņām, ko būs ievadījis administrators, administrējot konkrētu maksātnespējas procesu. Līdz ar to samazināsies administratīvie resursi, kas šobrīd administratoriem nepieciešami pārskatu sagatavošanai. Ar jauno darbības pārskatu sagatavošanas kārtību tiks uzlabota darbības pārskatos iekļauto datu kvalitāte, kas ļaus

sabiedrībai saņemt lielāku datu apjomu maksātnespējas jomā, kas savukārt ļaus vispusīgāk analizēt maksātnespējas regulējuma efektivitāti. Turklāt kreditori būs informētāki par maksātnespējas procesa norisi, kas iespējams kreditorus veicinās efektīvāk īstenot savas tiesības maksātnespējas procesa ietvaros. Savukārt Maksātnespējas kontroles dienestam būs iespēja savlaicīgi novērot dažādas likumsakarības, kas palīdzēs īstenot efektīvāku administratoru uzraudzību.

Sistēmā ir ietverta funkcionalitāte attiecībā uz kreditoru prasījumu reģistra vešanu. Lai atvieglotu administratoru darbu, kā arī vienkāršotu kreditoru prasījumu iesniegšanas procedūru, kreditoriem būs tiesības iesniegt administratoram savus prasījumus izmantojot elektronisko pakalpojumu, autorizējoties Valsts pārvaldes pakalpojumu portālā (www.latvija.lv), savukārt administrators Sistēmā šos datus apstrādās un elektroniski vedīs kreditoru prasījumu reģistru. Izmantojot elektronisko pakalpojumu pēc kreditoru prasījumu iesniegšanas, maksātnespējīgās juridiskās personas darbinieki varēs elektroniski iesniegt arī darbinieku prasījumus.

Ar EMUS pilnveidošanu ir ieviesta jauna administratoru izvēles procedūra juridiskās personas maksātnespējas procesā un fiziskās personas maksātnespējas procesā.

Sākot ar 2019. gada 1. janvāri, administratora amata kandidāts, iecelšanai konkrētā juridiskās personas un fiziskās personas maksātnespējas procesā, tiks izvēlēts no Sistēmā uzturētā administratoru amata pretendentu saraksta (turpmāk — pretendentu saraksts), izmantojot Tiesu informatīvās sistēmas nodrošinātu automatizētu atlasī (Maksātnespējas likuma redakcijā, kas stājas spēkā 2019. gada 1. janvārī, 19. panta 1. ¹ daļa). Pretendentu saraksts Sistēmā tiks izveidots no administratoriem, kuri būs pauduši vēlmi iestāties pretendentu sarakstā – administrēt fiziskās personas maksātnespējas procesus un juridiskās personas maksātnespējas procesus, un uz kuriem neattiecas Maksātnespējas likumā noteiktie ierobežojumi amata darbības veikšanai.

Lai nodrošinātu vienlīdzīgāku administratora amata kandidātu sadali starp juridisko personu maksātnespējas procesiem un fizisko personu maksātnespējas procesiem, novērstu administratora amata kandidātu izvēles procedūras jeb rindas darbības ietekmēšanu, izslēdzot jebkādu iespēju administratora amata kandidātiem prognozēt iespējamību tikt neobjektīvi ierindotiem maksātnespējas procesos, kuri uzskatāmi, piemēram, par nozīmīgiem komercietiskajā vidē, ekonomikā, tautsaimniecībā, kā arī, lai stiprinātu nejausības principu, paaugstinātu procesa caurspīdīgumu un sabiedrības uzticību maksātnespējas procesam, izstrādāta administratora amata kandidātu izvēles procedūra konkrētam procesam divās plūsmās – atsevišķi fiziskās personas maksātnespējas procesiem un juridiskās personas maksātnespējas procesiem.

Veicot izmaiņas administratora amata kandidāta ieteikšanas procedūrā konkrētam maksātnespējas procesam, ilgtermiņā pozitīvi tiks ietekmēta uzņēmējdarbības vide, nodrošinot nejausības principam atbilstošu un neietekmējamu administratora amata kandidāta izvēles procesu, kā arī pozitīvi tiks ietekmēta administratoru profesionālā darbība, jo līdz ar minētās EMUS funkcionalitātes ieviešanu produkcijas vidē tiks atvieglots administratoru ikdienas darbs, proti, pieteikumus par iestāšanos un izstāšanos no pretendentu saraksta administrators varēs pats iesniegt Sistēmā.

EMUS pilnveidošana un attīstīšana ir būtisks solis pārskatāma, efektīva un uzticama maksātnespējas procesa un TAP nodrošināšanā, kas ir būtisks priekšnoteikums komercdarbības vides uzlabošanai.

6. Rezultatīvie rādītāji

Šajā ziņojumā ir apkopoti ar Pamatnostādņēm apstiprinātie rezultāti un rezultatīvie rādītāji par 2018. gadu (skatīt tabulu Nr. 1). Rezultatīvie rādītāji ir iegūti, apkopojot administratoru 2018. gadā EMUS iesniegtajos administratora noslēguma darbības pārskatos norādīto informāciju.

Tabula Nr. 1

Politikas rezultāti un rezultatīvie rādītāji

1. Politikas rezultāts (PR)									
Uzņēmumi, izmantojot TAP mehānismus, atgūst maksāspēju									
Rezultatīvais rādītājs (RR)	2015	2016	Fakts 2016	2017	Fakts 2017	2018	Fakts 2018	2019	2020
1. Pasludināto TAP (ĀTAP) skaits pret pasludināto juridiskās personas maksātnespējas procesu skaitu	5%	5%	5%	7%	8%	9%	4%	11%	13%
2. Proporcija starp ierosināto un pasludināto TAP (ĀTAP) skaitu	28%	28%	19%	30%	24%	32%	13%	34%	36%
3. Sekmīgi pabeigto TAP (ĀTAP) skaits pret izbeigtajiem TAP (ĀTAP)	2%	2%	8%	9%	10%	16%	8%	23%	30%
2. Politikas rezultāts (PR)									
Kreditoru maksimāla saistību apmierināšana, ekonomiski vērtīgie aktīvi atgriežas ekonomiskajā apritē (juridisko personu maksātnespējas procesi)									
Rezultatīvais rādītājs (RR)	2015	2016	Fakts 2016	2017	Fakts 2017	2018	Fakts 2018	2019	2020
1. Vidējais maksātnespējas procesa ilgums	1,5	1,5	1,67	1,5	1,67	1,5	1,6	1,3	1,3
2. Nodrošināto kreditoru prasījumu atgūšanas rādītāji (<i>recovery rate</i>) (centi no viena <i>euro</i>)	X	X	23	X + 0,05	31	X + 0,05	31	X + 0,07	X + 0,07
3. Nenodrošināto kreditoru prasījumu atgūšanas rādītāji (<i>recovery rate</i>) (centi no viena <i>euro</i>)	X	X	4	X + 0,02	4	X + 0,02	4	X + 0,05	X + 0,05
4. Maksātnespējas procesa izmaksas (centi no viena kreditoriem segtā <i>euro</i> / centi no viena maksātnespējas procesā atgūtā <i>euro</i>)	X	X	1.46 <i>euro</i>	X - 0,05	2.17 <i>euro</i>	X - 0,05	51 cents	X - 0,07	X - 0,07
6. Procentu skaits, kad tiek sastādīts ziņojums par mantas neesamību, īpatsvars	39%	39%	63%	38%	61%	37%	61%	36%	35%
3. Politikas rezultāts (PR)									
Fiziskās personas maksātnespējas process godprātīgam parādniekam nodrošina otro iespēju									
Rezultatīvais rādītājs (RR)	2015	2016	Fakts 2016	2017	Fakts 2017	2018	Fakts 2018	2019	2020
1. Gada laikā sekmīgi pabeigto saistību dzēšanas procedūru skaits pret pabeigto fiziskās personas maksātnespējas procesa skaitu.	83%	83%	84%	85%	85%	85%	83%	87%	89%
4. Politikas rezultāts (PR)									
Administratori ir kvalificēti un profesionāli speciālisti, kas efektīvi pilda savus pienākumus (un rūpējas par profesijas prestižu)									
Rezultatīvais rādītājs (RR)	2015	2016	Fakts 2016	2017	Fakts 2017	2018	Fakts 2018	2019	2020
1. Administratoru skaits, kuru lietvedībā esošais lietu skaits atšķiras no vidēja lietu skaita vienam administratoram	27	27	-	25	7	23	8	21	20
2. Sodīto administratoru skaits pret kopējo administratoru skaitu (procentuāli)	21%	21%	26%	25%	26%	27%	20%	21%	19%
3. Procentu skaits, kuros pārkāpumu dēļ ir nomainīts maksātnespējas administrators, pret aktīvo lietu skaitu	2,5%	2,5%	1.6%	2,8%	2.2%	2,8%	0,3%	2,3%	2,1%

Jāvērš uzmanība, ka savā 2017. gada ziņojumā Maksātnespējas kontroles dienests norādīja, ka TAP efektivitāti (politikas rezultāta – uzņēmumi, izmantojot TAP mehānismus, atgūst maksāspēju – rezultatīvie rādītāji), kā arī maksātnespējas procesa efektivitāti kopumā (politikas rezultāta – kreditoru maksimāla saistību apmierināšana, ekonomiski vērtīgie aktīvi atgriežas ekonomiskajā apritē un fiziskās personas maksātnespējas process godprātīgam parādniekam nodrošina otro iespēju – rezultatīvie rādītāji) ir atkarīgi no daudziem faktoriem –

ekonomiskās situācijas valstī, uzņēmējdarbības vides "kvalitātes", tostarp uzraugošo un tiesībsargājošo iestāžu (tajā skaitā Valsts ieņēmumu dienesta, Valsts policijas u.c.) darbības efektivitātes, kā arī uzņēmēju godprātības un profesionalitātes, savlaicīgi iesniedzot maksātnespējas procesa pieteikumu un sekojot līdz debitoru parādiem. Ņemot vērā minēto, objektīvu iemeslu dēļ Maksātnespējas kontroles dienests nevar sniegt visaptverošu Pamatnostādnēs minēto rādītāju analīzi.

Jāvērs uzmanība, ka 2018. gadā Maksātnespējas kontroles dienests piedalījās Tiesu administrācijas projekta "Justīcija attīstībai" ietvarā veiktajā maksātnespējas sistēmas novērtējumā, kā rezultātā tika gūtas atziņas par datu apkopošanas procesu, kas izmantotas, lai uzlabotu Maksātnespējas kontroles dienesta ziņojumā sniegto datu kvalitāti. Piemēram, uz šā ziņojuma sagatavošanas brīdi minētā projekta īstenošanas rezultātā tika precizēta Pamatnostādnēs noteiktā metodoloģija maksātnespējas procesa izmaksu apmēra noteikšanai – aprēķinot attiecīgo rādītāju tika vērtēts kopējo izmaksu apmērs pret apmierināto kreditoru prasījumu apmēru.²

Vienlaikus projekta īstenošanas rezultātā sagatavotajā ziņojumā ir norādīts, ka, ņemot vērā faktoru, kas ietekmē maksātnespējas sistēmas efektivitāti, daudzveidību, Pamatnostādnēs noteikto rādītāju sasniegšana ir ievērojami apgrūtināta un pat neiespējama.³

Maksātnespējas kontroles dienesta darbības efektivitāti raksturo šādi rezultatīvie rādītāji:

1) administratoru skaits, kuru lietvedībā esošais lietu skaits atšķiras no vidēja lietu skaita vienam administratoram;

2) sodīto administratoru skaits pret kopējo administratoru skaitu (procentuāli);

3) procesu skaits, kuros pārkāpumu dēļ ir nomainīts maksātnespējas administrators, pret aktīvo lietu skaitu.

Administratoru skaits, kuru lietvedībā esošais lietu skaits atšķiras no vidējā lietu skaita vienam administratoram, 2018. gadā – astoņi administratori. Minētais rādītājs apliecina, ka administratora profesijas reformas rezultātā, savu darbību izbeidza vairāki administratori, kuri faktiski nenodarbojās ar maksātnespējas procesu administrēšanu, kā rezultātā ir izdevies izlīdzināt slodzi starp visiem aktīvajiem (darbība nav apturēta, nav atstādināts no amata darbības veikšanas) administratoriem.

Sodīto administratoru skaits pret kopējo administratoru skaitu 2018. gadā ir bijis 20%. Pamatnostādnēs tika plānots, ka attiecīgais rādītājs sasniegs 27 %. Viens no apstākļiem sodīto administratoru skaita samazinājumam ir apstākļi, ka Maksātnespējas kontroles dienests iespēju robežās piemēro "Konsultē vispirms" principu, t.i., gadījumos, kad konstatētais pārkāpums nav būtisks un to ir iespējams nekavējoties novērst, administratoram tiek dota šāda iespēja. Piemēram, 2018. gadā veikto preventīvās uzraudzības pasākumu ietvaros Maksātnespējas kontroles dienests nosūtīja 252 informācijas un paskaidrojumu pieprasījumus, tostarp aicinot novērst konstatētos pārkāpumus. Minētais lielā mērā attiecas uz pienākumu iesniegt administratora darbības pārskatu.

Jānorāda, ka, ieviešot EMUS, tika optimizēta administratora darbības pārskata iesniegšanas fakta kontroles procedūra – Maksātnespējas kontroles dienestam ir iespēja ātrāk konstatēt, ka administratora darbības pārskats nav iesniegts normatīvajos aktos noteiktajā termiņā un, ja šāds pārkāpums nav sistemātisks, atgādināt administratoram par nepieciešamību to iesniegt. Tāpat atbilstoši ziņojumā norādītajam 60 Pārbaūžu rezultātā tika sagatavoti 39 ziņojumi ar iebildumiem, t.i., Pārbaudes rezultātā ir konstatēti tādi trūkumi, kas nav būtiski ietekmējuši maksātnespējas procesa gaitu (tostarp nav ievērotas lietvedības kārtošanas prasības), un administratoram tika dota iespēja novērst šos trūkumus atbilstoši ieteikumu ieviešanas grafikā noteiktajam.

² Starptautiskā Valūtas fonda novērtējuma ziņojums par maksātnespējas regulējumu Latvijā. Pieejams: <https://www.tm.gov.lv/lv/aktualitates/tm-informacija-presei/pieejams-starptautiska-valutas-fonda-novertejuma-zinojums-par-maksatnespejas-regulejumu-latvija> [aplūkots 2019. gada 15. jūlijā].

³ Turpat.

Vienlaikus, lai novērstu šāda tipa pārkāpumus, ar 2018. gada 31. maija grozījumiem Maksātspējas likumā ir mainīta administratora darbības pārskata sagatavošanas kārtība – tas tiks ģenerēts automātiski no informācijas, ko administrators būs ievadījis EMUS, kārtojot lietvedību attiecīgā procesā.

Procesu skaits, kuros pārkāpumu dēļ ir nomainīts maksātspējas administrators 2018. gadā sastāda 0,3%, kas ir zemāks, nekā plānotais rādītājs (2,8%). Attiecībā uz minēto rādītāju būtiski atzīmēt, ka 2018. gadā administratora profesijas reformas rezultātā saistībā ar administratora darbības jautājumiem pieņemti 59 lēmumi, no kuriem 30 administratori nemaz nepietiecās kvalifikācijas eksāmena kārtīšanai vai iesniedza iesniegumu par administratora sertifikāta darbības izbeigšanu. Jāvērš uzmanība, ka praksē ir konstatēti gadījumi, kad administratori, attiecībā uz kuriem, pamatojoties uz riska līmeņu izvērtējuma rezultātiem, tika veikti sagatavošanas darbi Pārbaudes veikšanai administratora prakses vietā vai šāda Pārbaude tika uzsākta, pēc attiecīgās informācijas paziņošanas administratoram Maksātspējas kontroles dienestam tika iesniegts iesniegums par administratora sertifikāta darbības izbeigšanu vai atkāpšanos no administratora amata. Līdz ar to, neskatoties uz apstākli, ka, uzsākot vai turpinot pārbaudi, attiecīgā maksātspējas procesā vai tiesiskās aizsardzības procesā tika konstatēti normatīvo aktu pārkāpumi (tostarp pirmsšķietami noziedzīga nodarījuma pazīmes, par ko ir sagatavoti attiecīgie iesniegumi tiesībsargājošām iestādēm, kā rezultātā jau šobrīd ir ierosināti kriminālprocesi), administrators no procesa tika atcelts jau pirms tam, pamatojoties uz paša iesniegto iesniegumu.

2017. gada 15. martā Ministru kabinets izdeva rīkojumu Nr. 125 "Par uzņēmējdarbības vides pilnveidošanas pasākumu plānu", kura 3.9.1. apakšpunktā ir noteikts pienākums divas reizes gadā sniegt informāciju par noteiktiem rādītājiem (sk. tabulu Nr. 2).

Tabula Nr.2

Rīcības virziens 3.9. Uzņēmējdarbības izbeigšana, rīkojuma Nr.3.9.1.*

	2016	2017	2018
MK rīkojuma 3.9.1.p. - maksātspējas procesu (ierosināto un pasludināto lietu) skaits, ilgums un izmaksas			
Ierosināts	946	834	727
Pasludināts	731	590	593
Ilgums (gados)	1.67	1.67	1.6
Izmaksas (euro) kopā attiecīgajā periodā pabeigtajiem procesiem	4 062 793	4 313 368	4 307 100
MK rīkojuma 3.9.1.p. - prasījumu atgūšanas apmērs gan nodrošinātajiem, gan nenedrošinātajiem kreditoriem			
Atzītie nodrošinātie kreditori kopā (euro)	109 663 111	85 771 334	111 995 620
Apmierinātie nodrošinātie kreditori kopā (euro)	15 947 098	13 400 230	13 629 289
Nodrošinātajiem % vidēji	23%	31%	31%
Atzītie nenedrošinātie kreditori kopā (euro)	125 669 988	297 492 214	259 125 482
Apmierinātie nenedrošinātie kreditori kopā (euro)	1 062 714	3 808 590	9 228 435
Nenedrošinātajiem % vidēji	4%	4%	4%
MK rīkojuma 3.9.1.p. - vidējais parādsaistību apmērs maksātspējas procesa pasludināšanas brīdī			
Kopējā summa (euro) no iesniegtajiem noslēguma pārskatiem	235 333 099	383 263 547	371 121 103
Vidēji uz procesu (euro)	680 153	572 035	663 902
MK rīkojuma 3.9.1.p. - TAP skaits		97	78
MK rīkojuma 3.9.1.p. - TAP ierosināto un pasludināto skaits			
Tiesā (ierosināti)	143	148	151
TAP (pasludināti)	27	35	19
ĀTAP (pasludināti)	6	11	3

MK rīkojuma 3.9.1.p. - katram maksātnespējas administratoram: vidējais procesa ilgums/izmaksas/apmierināto prasījumu apjoms/izmaksātā atlīdzība/vidējais procesu skaits gadā			
Vidējais procesa ilgums	Šobrīd EMUS funkcionalitāte šādu atskaiti nenodrošina		
Izmaksas vidējās			
Apmierināto prasījumu apjoms (euro) vidēji			
Izmaksātā atlīdzība (euro) vidēji			
Vidējais procesu skaits gadā			
MK rīkojuma 3.9.1.p. - statistika par "tukšajiem" uzņēmumiem, kuriem ir pasludināts maksātnespējas process un uzņēmumiem, kuriem ir aktīvi			
Ar aktīviem %	37%	39%	39%
Tukšie %	63%	61%	61%

*izmantoti dati no EMUS par izbeigtajiem juridisko personu procesiem, par kuriem ir iesniegti noslēguma pārskati (2016. gadā – 346, 2017. gadā – 670, 2018. gadā – 558), kā arī maksātnespējas reģistrā pieejamie dati

Maksātnespējas procesu rādītāji no EMUS iesniegtajiem juridisko personu noslēguma pārskatiem*

	2016	2017	2018
Atzīto kreditoru prasījumu apjoms (euro), t.sk.	235 333 099	383 263 548	371 121 103
nodrošinātajiem	109 663 111	85 771 334	111 995 620
nenodrošinātajiem	125 669 988	297 492 214	259 125 482
Atgūto finanšu līdzekļu apjoms (euro), t.sk.	20 954 013	16 215 073	24 423 895
no iekļātās mantas realizācijas atgūtie līdzekļi	17 671 946	12 399 121	21 411 776
no neiekļātās mantas realizācijas atgūtie līdzekļi	3 282 067	3 815 952	3 012 119
Apmierināto prasījumu apjoms (euro), t.sk.	17 009 812	17 208 820	22 857 724
nodrošinātajiem	15 947 098	13 400 230	13 629 289
nenodrošinātajiem	1 062 714	3 808 590	9 228 435
Kopējās izmaksas (euro), t.sk.	4 062 793	4 313 368	4 307 100
administratora atlīdzība	896 323	1 612 011	1 359 121
ekspertu atlīdzība	99 328	177 522	188 666
pārējās izmaksas	3 067 142	2 523 835	2 759 313

Maksātnespējas kontroles dienesta prioritātes 2019. gadā

Maksātnespējas kontroles dienests arī turpmāk nodrošinās pastiprinātas uzraudzības pasākumu, tostarp Pārbaužu veikšanu ar mērķi atklāt normatīvo aktu pārkāpumus un pēc iespējas samazināt to radītās sekas. Ievērojot minēto, Maksātnespējas kontroles dienests turpinās uzlabot un papildināt EMUS funkcionalitāti, lai sistēma kļūtu ne tikai par informācijas apkopošanas, sistematizācijas un apstrādes rīku, kas veicina caurspīdīgu maksātnespējas procesu, bet arī ikdienā ērti lietojamu darba vidi.

Ievērojot minēto, par iestādes prioritātēm 2019. gadā Maksātnespējas kontroles dienests ir izvirzījis šādus pasākumus:

- nodrošināt kvalitatīvu ar administratora amata darbību saistīto jautājumu izlemšanu;
- nepārtraukti paaugstināt uzraudzības pasākumu efektivitāti, turpinot īstenot Pamatnostādnēs noteikto virzienu – administratoru profesijā strādā augsti kvalificēti profesionāļi ar amatam atbilstošām zināšanām, prasmēm, un personiskajām īpašībām;
- turpināt pilnveidot EMUS;
- savas kompetences ietvaros turpināt sadarbību ar citām valsts pārvaldes, tostarp tiesībsargājošām iestādēm, sekmējot efektīvāku funkciju izpildi;
- sadarbībā ar valsts iestādēm un nevalstiskajām organizācijām veikt informatīvos pasākumus TAP popularizēšanai, tādējādi sekmējot Pamatnostādnēs nosprausto mērķi – uzņēmēji izmanto TAP piedāvātos risinājumus savas maksātnespējas atjaunošanai;
- sadarbībā ar valsts iestādēm un nevalstiskajām organizācijām veikt informatīvos pasākumus par kreditoru tiesību īstenošanas iespējām maksātnespējas procesos, tādējādi sekmējot maksātnespējas procesa efektivitātes paaugstināšanu, kreditoriem aktīvāk iesaistoties maksātnespējas procesa norisē;
- plašāk informēt sabiedrību par Maksātnespējas kontroles dienesta darbību.